

Мария Ангелова-Атанасова (Велико Търново, България)

**ЕЛЕКТРОННИТЕ БАЗИ ДАННИ
НА ЦЕНТЪРА ПО БЪЛГАРСКА ОНОМАСТИКА
КАТО ОСНОВА ЗА НАУЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО
Кръгла маса**

“Научното сътрудничество между ономастичните центрове —
състояние и перспективи” (15.09.2012 г.)

Центърът по българска ономастика „Проф. Николай Ковачев” започва съществуването си като Архив по ономастика, създаван търпеливо от откриването на ВТУ (тогава ВПИ) през 1965 г., впоследствие Кабинет по ономастика, Център по българска ономастика от 1990 г., а от 2001 г., след смъртта на своя създател, беше именуван на него. Основен двигател на събирането на това огромно архивно богатство беше самият проф. Н. Ковачев, много активно подпомаган от преподавателите по общо езикознание и негови бивши асистенти – Л. Селимски, Н. Иванова и М. Ангелова-Атанасова. Това богатство от над 500 дипломни работи, многобройни тетрадки и фишове от курсови и домашни работи не само се систематизира и съхранява, но и се използва за създаването на научна продукция, а след 80-те години, когато станаха очевидни предимствата на електронната обработка на информацията, се включва в електронни бази данни. Още преди да разполагаме с персонални компютри с помощта на електронна обработка проф. Ковачев създаде своя *Честотно-етимологичен речник на личните имена в съвременната българска антропонимия*, В. Търново, 1995, 620 с... От него ни останаха 34 488 разпечатки с обобщени данни за личните имена у българите от края на 19 век, извлечени от информацията на ЕСГРАОН, обработени по електронен път

в ЦИНТИ – В. Търново. Продължихме дейността на своя патрон в тази насока и създадохме следните бази данни:

Антропонимия:

Фамилните имена у българите през XX век

Личните имена у българите през XX век (1981–2001 г.)

От базата данни за ФИ вече десетилетие се разработва *Честотно-етимологичен речник на фамилните имена у българите през XX век*, чието завършване е предстоящо. Базата данни за личните имена е отчасти използвана в споменатия по-горе речник на Н. Ковачев и в две изследвания на М. Ангелова-Атанасова (*Личните имена у българите (1981–1990) Състояние и проблеми на съвременните български лични имена*. Изд. ВТУ, В. Търново, 2001 г., 271 с. и *Имената на българите в Словакия*. – *Kultúrny zväz Vulharov a ich priateľov na Slovensku*, Bratislava 1999, 120 с., на бълг. ез.). Създадените масиви предстои да бъдат допълнени и с данни от XIX век, но и от съществуващите е извлечена само отчасти информацията за словообразуване, честотност, нови и стари проблеми на именуването и пр., обект на отделни статии и съобщения в познати на специалистите публикации. Предстои да излезе едно по-цялостно изследване на процесите на именуване на границата между двете столетия.

Топонимия:

Тезаурус на българската топонимия.

Тази база данни се създава от 2001 г. в ЦБО, като огромната работа по нея е извършена по научния ни проект “Тезаурус на българската топонимия”. Той беше стартиран с участието на 11 учени от Великотърновския университет (филолози, историци и географии). Впоследствие екипът беше разширен с още 4 специалисти, от които двама (Д. Михайлова и Т. Балкански) са учени със световна известност, работили в секция “Етимология” и секция “Българска ономастика” на ИБЕ при БАН. С дейността си успяхме да привлечем и десетки външни сътрудници, някои от които поеха ангажимент за разработване на цялостни монографии за бивши околии. Към днешна дата (13 септ. 2012 г.) успяхме да реализираме повечето от първоначалните си идеи, а именно:

Техническото обезпечаване на Тезауруса е осигурено и включва:

– обсъдена и приета концепция за Тезауруса и поетапно закупена нужната техника (компютри, скенери, принтери, фотоапарат, диктофон) и материали.

– осигурен софтуер – за базата данни беше създадена системата “NABI”, която включва три компютърни програми – “NABI – Toronimia” (програма за разширено търсене в базата от данни с възможност за експорт на резултата от търсенето), “NABI – Toronimia – Create DB” (програма за създаване на бази от данни, чрез гъвкава система за импорт на набрани материали) и “NABI – Toronimia – Edit DB” (програма за научна обработка на създадената база данни).

Възможностите на софтуера можем да демонстрираме чрез бързото извличане на данни от масива на информация с и без етимологични бележки (според потребностите за създаване на речник или картографиране на явленията за атлас); по съставни елементи (думи в състава на името, различни видове словообразователни елементи, езиков произход и пр. особености, отбелязани с маркери в специално поле). Извличането може да става едновременно от целия масив и от отделни макрорайони или околии – според потребностите и целите на изследването.

Електронната база данни е осигурена със следната изходна информация:

– **От отпечатани по-стари монографии:** 6292,61

– **От дипломни работи** са набрани общо 3564,21 стандартни компютърни страници (само от речникови статии), които подготвяме за проверка на терен, което има за цел запълването на „белите петна” на топонимичната карта.

- **От отпечатаните по проекта 18 заглавия**, както следва:

„Местните имена в Ардинско“ (640 с.) – Георги Христов;

„Местните имена в Брезнишко“ (488 с.) – Вельо Велев;

„Местните имена в Луковитско“ (405 с.) – Недялка Иванова;

„Местните имена в Беленско“ (254 с.) – Николай Ковачев, Росица Ковачева-Цветанова;

„Местните имена в Русенско“ (272 с.) – Лиляна Минева-Ковачева;

„Местните имена в Пернишко“ (320 с.) – Вельо Велев;

„Местните имена в Плевенско“ (264 с.) – Анелия Петкова;

„Местните имена в Никополско“ (280 с.) – Кирил Цанков;

„Местните имена в Ивайловградско“ (416 с.) – Ничка Бечева;

„Местните имена в Тополовградско“ (272 с.) – Драгомир Лалчев;

„Топонимията на Плисковско-Мадарския регион (Новопазарско)“ (356 с.) – Борис Симеонов, Елена Иванова;

„Топонимията като отражение на етнорелигиозните процеси в Родопите“ (146 с.) – Георги Христов;

„Възпоменателни селищни имена в Пловдивска област“ (144 с.) – Пело Михайлов;

„Списъците на населените места като извори за научни изследвания“ (256 с.) – Пело Михайлов;

“Местните имена в Харманлийско” (696) – Румяна Кокаличева;

“Топонимията на Карловско” (260) – Елена Първанова-Грьошел;

“Тутракан. Езиковаархеологически обзор” (99) – Тодор Балкански;

“Местните имена в Малкотърновско” (276) – Стоян Райчевски; (в печатницата).

„Български водопис“ (2647 с.) – Йордан Заимов (отпечатан в 2 тома).

От отпечатани по-стари монографии: 6292,61 стр. Работата продължава.

От подготвени за печат новосъздадени ръкописи: “Селищните имена във Варненска област”, „Географските имена в Ловешки окръг”, „Топонимията на Сливенска околия“, „Местните имена в Пазарджишко“, „Местните имена в Карнобатско“, „Топонимията на Ямболско“, „Местните имена в Кулско“, „Местните имена в Босилеградско“, „Местните имена в Елховско“, “Местните имена в Трънско”, “Местните имена в Елинпелинско” .

От монографии в процес на разработване – работи се по още 26 околии, от които 6 са на привършване и до края на този етап от проекта могат да бъдат отпечатани. С това постигнахме изграждане на действащо ономастично общество, което периодично се събира, за да дискутира, да обменя опит и да ползва натрупаната от екипа информация и литература. С всяка среща (дни на отворените врати, 2 международни научни конференции, 2 кръгли маси) то се разширява и привлича нови специалисти (**в момента освен 14-те члена на екипа по проекта работят над 50 външни сътрудници!**), които с публикациите си и с критичните си рецензии способстват да се издигнат научните изследвания на качествено ново равнище.

Подготвяме и електронна библиография на българската ономастика. Работим по библиография за периода 1981–2000 г., която може да бъде завършена, и за периода 2001–2010, която се подготвя като аотирана, организирана по нов образец, който да послужи за нова цялостна библиография на българската ономастика, предоставена в нашия линк/сайт, когато бъдат решени някои проблеми с авторските права на по-старите отпечатани библиографии.

На тази основа можем да предложим сътрудничество в разработването от нас области на ономастиката. Това могат да бъдат *съвместни научни проекти, тематични конференции с международно участие, сравнителни и съпоставителни изследвания из областта на балканската и славянската топонимия и антропонимия, кръгли маси по теоретични проблеми на ономастиката* и пр., в зависимост от възможностите на всички заинтересовани страни и участници. Вече познавате нашите постижения и предпоставките за сътрудничество, което предполагат създадените от нас електронни бази данни и досегашните ни разработки и можете да обмислите своите предложения за конкретно сътрудничество с нас. Не се и съмнявам, че днешната ни среща ще окаже дълготраен ефект върху развитието на ономастиката и плодотворното сътрудничество между изследователските центрове, които представят участниците в тази кръгла маса.